

Maastricht, 4 februari 2015

Geachte heer Bronzwaer,

Als Jekerdalbewoner en bijna overbuurvrouw van de Scharck heb ik meteen uw boek over de Scharck gekocht en met belangstelling gelezen.

We wonen hier 40 jaar en hebben steeds de ontwikkelingen omtrent de Pietersberg gevolgd en nogal wat documentatie verzameld.

Over “Kerstmis 1944” in Maastricht en in het bijzonder de dreiging omtrent het Ardennenoffensief wist ik weinig.

Dat deel van uw boek heeft voor mij die tijd op een goede wijze duidelijker gemaakt. Dank daarvoor.

Minder enthousiast ben ik over het aspect ENCI. De woorden van de directie, de huidige directeur Gach op pag 10 en de vroegere directeur de Jong op pag 151 jo pag 105 zijn niet waar. Dat stuk geeft een valse toon en is nogal His Masters Voice.

Directeur Gach pag 10: “In haar groeve wint ENCI kalksteen, de belangrijke grondstof voor de productie van cement. American Memorial de Scharck, gelegen aan de westzijde van onze groeve, is onderdeel van onze concessie -en dus eigendom van ENCI. Uit respect voor wat de Amerikaanse soldaten voor ons land hebben gedaan tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft ENCI al jaren geleden besloten om groeve De Scharck nooit af te graven.”

De hiervoor door mij onderstreepte woorden kloppen niet. Het terrein van de Scharckgangen is wel eigendom van ENCI, maar **niet** onderdeel van de concessie, althans nauwelijks deel van die concessie.

Hierbij zend ik u (1) een kopie van dezelfde tekening van de groeve De Scharck, die u op pag 48 afdrukt, maar dan met concessielijn uit 1966/1967, alsmede een hermeting door ENCI zelf van mei 2007, waaruit blijkt dat slechts 1 gang ter lengte van iets meer dan 20 meter binnen de concessiegrens ligt (wel de voetbalvelden etc op het plateau, maar die zijn weer geen deel van American Memorial en al weggegraven).

U ziet diezelfde concessielijn terug in bijlage (2) een kopie van de aanwijzing tot Beschermd Natuurmonument door het rijk in 1974 van de hele Pietersberg buiten de concessie. Het Rijk vertrouwd Limburg niet, Limburg was niet opgewassen tegen ENCI en het rijk “verzekerde” hiermee de definitieve concessiegrens. Waarom pas in 1974? Het was al in 1966 vastgelegd, maar de betreffende wet was nogal lang in voorbereiding.

Op bijlage (3) uit Eindplan Taken, idem als het oorspronkelijke Eindplan Vallen, en samen overbruggend de hele periode 1967-2010, is dezelfde concessiegrens terug te vinden als streep-punt-streeplijn. In dat Eindplan werd onder meer voorgeschreven dat niet alles binnen de concessielijn mocht worden afgegraven.

Er werd invulling gegeven aan hetgeen in 1966 door Provincie, Gemeente en Rijk als randvoorwaarden voor de concessieverlening/ontgrondingsvergunning werd opgelegd.

Zie bijlage (4) enkele relevante pagina's van een notitie uit 2006 van Stichting ENCI-Stop, gemaakt op grond van bronnenonderzoek uit het provincie-archief, waaronder verslagen van vergaderingen, brieven, onderzoeken en vergunningen, die samen een goed beeld geven van de totstandkoming van een en ander.

De belangrijkste voorwaarde was: **geen aantasting van de skyline van de berg gezien vanuit het Jekerdal. De tweede: geen aantasting van de net binnen de concessielijn gelegen historisch/cultuurhistorisch bijzondere plekken:** aan de westrand zijn dat van zuid naar noord gangen van de Oude Maarendalgroeve, droge grachten en een hoekversterking van Frederik Hendrik en de in de concessie liggende Scharkgangen. Die laatste, in feite slechts 1 onder de werkstrook in de concessie uitstekende Scharfgang ligt binnen rode driehoek op bijlage 3.

Waarom kwamen die bijzondere plekken wel binnen de concessiegrens als ze toch niet afgegraven mochten worden?

ENCI had een werkweg nodig op blijvende hoogte om de hele groeve heen en de provincie/GS zei tegen provinciale staten, dat het veiliger was om die werkweg in de concessie op te nemen omdat, zo zei GS, de provincie slechts macht had en vat had op nakoming door ENCI van opgelegde regels via en binnen de concessievoorwaarden en aanpalende vergunningen. Er kwam dus bovenop en buiten de eerst beoogde concessiegrens nog een rand van ongeveer 35m breed om de hele groeve heen. Extra concessie-meters, maar als werkweg die op hoogte zou blijven en later als talud zou worden afgewerkt en niet afgegraven. Daardoor kwamen de gangen niet in gevaar en bleef er een behoorlijke buffer tussen enci-groeve en Jekerdal.

“

De uiting van zowel Gach als de Jong (noot 101) waardoor u op pag 105 stelt: “In 1968 besloot ENCI de groeve niet af te graven gezien de historische betekenis daarvan” zit dus naast de waarheid. Integendeel, de groeve de Schark werd door alle genoemde overheidsmaatregelen afgegrensd zodat haar eigenaar ENCI er niet aan zou kunnen komen. De zin op pag 105 “In het nieuw verworven afgravingsgebied lag dus De Schark” geldt alleen voor de op het plateau gelegen land, voetbalveld etc. Niet voor het hellingbos en niet voor het daarin gelegen American Memorial de Schark zoals directeur Gach stelt op pag 10.

Pas in 2007 gaf de provincie aan ENCI het recht (zie de datering op bijlage 3) om ter hoogte van de Schark ook de werkweg af te graven, mits het stuk waarin de uitstekende scharfgang is gelegen blijft en netjes wordt afgezekerd.

Dat kwam na een uiterst roerige periode bij ENCI vanaf circa 2002. De 60-jarige concessierechten 1948-2008 zouden uiterlijk in 2010 verlopen. ENCI twijfelde over een vlucht naar voren: plannen om 40 m dieper te mogen graven, de mergel onder de Observant af te graven etc waardoor er voorraad kwam tot 2032 werden onderzocht, maar werden steeds onhaalbaarder. Herstructurering werd nodig, veel personeel moest afvloeien, opstand van het personeel tegen de directie etc. ENCI gaf officieel

te kennen in 2007 of uiterlijk in 2009 alle activiteiten te stoppen, al het personeel zou op straat komen, de groeve zou onafgewerkt achtergelaten worden, de stekker ging er uit, tenzij...

Tenzij o.m er politiek een welwillende houding zou komen t.o.v. verlenging van de concessierechten na 2010 en per direct de hele westrand vrijgegeven zou worden ter afgraving, om ENCI aan meer droge mergel te helpen, die nodig was om plannen voor na 2010 mogelijk te maken. Heet dat chantage? Ik denk van wel.

De politiek en ENCI noemen dat "zaken doen".

Inmiddels had de provincie mondeling, zonder wijziging van vergunning of eindplan af te wachten toestemming gegeven om de 35m brede werkstrook/weg langs de hele westrand van de enci-groeve af te graven en dat gebeurde in een moordend tempo van zuid naar midden zonder dat iemand dat in de gaten had.

Voor de in de enci-groeve uitstekende gangen van de groeve Oude Maarendal in het zuiden en de droge grachten van Frederik Hendrik in het midden (onaangetaste relictten van de circumvallatielinie uit 1632, circa 2 x 250 meter loopgraaf in een rechthoek, verbonden door een hoekversterking en eindigend bij de Tombe) kwam het eisen van een beschermende regeling te laat. Fait accompli: Oude Maarendal werd na het afgraven van de gangen dichtgegooid en ligt nu voorgoed verborgen en ingezakt onder de meters dekgrond van het ENCI-bos, van Frederik Hendrik is na veel strijd alleen de westelijke 250 meter bewaard gebleven maar aan de groevezijde zwaar ondergraven. Hij balanceert nog op de afgrond maar het is een kwestie van tijd, voordat een deel daarvan in de groeve wegzakt. Jammer. Tezamen met de Tombe was dit een samenhangend cultuurhistorisch geheel geweest, waarop juist de concessievoorwaarden die in 1967 aan ENCI waren opgelegd, doelden.

Als bijlagen sluit ik nog in: kaart 1632/3 circumvallatie Frederik Hendrik en een serietje van 4 deels oude landkaarten en foto's met de cijfers 1 tot en met 4 telkens aangevend hetzelfde punt (helaas wat bedroedeld tijdens een vergadering) waarvan vooral de Kaart van Bory 1819 voor u interessant is, in de tekst aangevende dat net voor 1819 2 Maastrichtenaren, met naam genoemd, bij de Scharck een nieuwe mergelgroeve begonnen waren. Bory St Vincent is wat dat betreft betrouwbaar, hij was een generaal van Napoleon geweest en na de nederlaag voor 5 jaar uit Frankrijk verbannen. Die 4 a 5 jaar heeft hij in Maastricht doorgebracht, deels zelfs wonend in de gangen van de Pietersberg. Hij was van beroep landmeter en heeft een bekend boek over de gangen in de berg met kaartmateriaal gepubliceerd.

Geachte heer Bronzwaer, het was niet mijn bedoeling om uw boek af te branden. Het is buiten mijn wrevel over de heiligverklaring van ENCI best aardig. Maar twee dingen wil ik nog kwijt.

Waarom werd de groeve in 2007 gesloten door het Staatstoezicht op de mijnen? Doordat ENCI al een paar jaar vlak erachter groef en vanaf 2007 opzij zelfs tot op de concessiegrens, zat ernog maar een meter of 30 mergel tussen ENCI-gat en Scharckgroeve. De uitdroging van de mergel was al een paar jaar enorm, de samenhang verbrokkelde en scheurvorming was frequent. Natuurlijk moest hij dicht toen ENCI in de loop van 2007 de toestemming kreeg om daar te graven.

Wie betaalt? U geeft de indruk: de goeige ENCI betaalt alles. Maar niets is minder waar. De Pietersberg zelf betaalt, de Maastrichtse gemeenschap betaalt. Hoe?

De verovering door ENCI van de laatste 35 meter Maastrichtse mergel onder de werkweg langs de hele westrand, droge gele mergel, was zogenaamd voor eigen gebruik. ENCI speelde dit klaar in de zielige periode 2004/7, anders gaat de stekker er uit. ENCI-Stop toonde met cijfers van ENCI zelf in 2005 al aan, dat het niet om “nodig hebben”ging, maar om de heb omdat ENCI per se genoeg voorraad wilde hebben tot 2022.. Dat blijkt nu in 2015, droge mergel over, is verkocht. Opbrengst voor ENCI. Politiek Kersten: win-win-situatie, ENCI win-situatie, Maastricht verlies-situatie. Buffer tussen ENCI-groeve en Jekerdal is minimaal, de enige verbinding tussen Pietersberg-Noord en Zuid is via een smalle corridor even smal als de Grote Staat en op mooie vrije dagen even druk als de Grote Staat. Alle goed bedoelde randvoorwaarden voor de bewaring van de cultuurhistorisch aantrekkelijke plekken aan de westrand aan hun laars gelapt. Maastricht heeft de rekening betaald.

Waarom schrijf ik zo uitgebreid. Een: ik wil graag dat u ziet waarmee half Sint Pieter al een jaar of 20 bezig is: nakoming van afspraken, behoud van hetgeen behouden diende te worden en twee: ik wil dat u weet waar Abraham de mosterd haalt voor het geval u bv in een lezing toelichting op uw boek gaat geven.

Met vriendelijke groet,

Judith Smeets-Druncks